

[Alfred Hansen]

ønsker at undervise i gymnasiet, og jeg mener, at vi ved lovgivningen hele tiden må drage omsorg for, at ingen har påbegyndt en uddannelse under falske forudsætninger, og det synes jeg dette forslag i allerhøjeste grad lægger op til.

Hvis ministeren kan finde et flertal her i tinget – det bliver uden retsforbundets medvirken – for at indføre en stærk adgangsbegrænsning også med hensyn til pædagogikumstudiet, må ministeren jo prøve det, men jeg vil meget appellere til, at man i hvert fald ikke for dem, der har påbegyndt et studium, fjerner mulighederne for også at få pædagogikum. Det håber jeg vi kan få klaret i udvalget; ellers må jeg overveje at stille ændringsforslag til anden behandling af forslaget. Retsforbundet kan altså ikke støtte forslaget.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Fru Ebba Strange var inde på spørgsmålet om strukturændringer inden for dette område, og det var hr. Nørgaard Sørensen også.

Jeg kan sige, at sigtet må være, at vi prøver at give den store gruppe, der ikke mindst inden for det humanistiske område bliver uddannet i disse år, og for hvem vi ved, at det ikke vil være muligt at skaffe beskæftigelsesmuligheder, et bredere erhvervssigte, og det arbejdes der med på forskellig led; sektorrådet for de videregående uddannelser og formændene for de faglige landsudvalg arbejder netop med dette problem og overvejer, om man kan give en tillægsuddannelse af ½, 1 eller 1 ½ års varighed, som giver en helt anden form for erhvervs- og beskæftigelsesmulighed for disse folk, og det gælder jo ikke mindst for humanisterne.

Hr. Nørgaard Sørensen spurgte, om jeg kunne sige noget sådan helt eksakt om, hvornår der kunne ligge et forslag på bordet, og det må jeg desværre sige at jeg ikke kan; men jeg kan sige, at det er noget, der arbejdes forholdsvis intensivt med i ministeriet og i forskellige organer under ministeriet.

Hr. Ole Vig Jensen spurgte, om jeg ville være villig til at drøfte udformningen af hjemmelen med udvalget. Det, jeg søger om ved dette lovforslag, er jo netop at få en hjemmel, men jeg har ikke dermed taget stilling til, hvordan den konkret skal udformes, og det er klart, at det vil jeg være villig til at drøfte i udvalget, når vi når frem til punkt 1,

om hjemmelen skal bruges, og derefter til, hvorledes den skal bruges.

Jeg vil i øvrigt gerne takke det langt overvejende flertal af ordførerne, som stillede sig positivt over for forslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af:

Forslag til lov om forbedring af styrelsen af uddannelsesinstitutioner.

[Af Halvgaard (FP) m. fl.].

(Lovforslag nr. L 78. Fremsat 18/11 80).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Dette lovforslag går ud på dels at ophæve loven om styrelse af de højere uddannelsesinstitutioner og i stedet for lade undervisningsministeren styre disse institutioner, dels at bemyndige undervisningsministeren til at styre en række uddannelsesinstitutioner med mellemlange videregående uddannelser eller med ungdomsuddannelser, hvis institutionerne er statslige.

Det kan næppe overraske nogen, at jeg ganske må afvise det foreliggende forslag. At ophæve styrelsesloven og lade undervisningsministeren styre institutionerne i stedet vil efter min mening være et oplagt tilbageskridt og åbenlyst være i strid med de almindelige demokratiseringsbestemmelser.

Med hensyn til styrelsen af de andre uddannelsesinstitutioner, som nævnes i forslaget, har jeg blot den ene bemærkning, at de pågældende institutioner styres jo allerede af

[Undervisningsministeren]

undervisningsministeren eller af den minister, som institutionen nu hører under, og det sker inden for de rammer, som lovgivningen forudsætter.

Jimmy Stahr (S):

Når man sidder en sen aften sammen med venner, sådan lidt træt og måske lidt ør i hovedet, kan det hælde, at man kommer i gang med sådan »store« bemærkninger som: lad os give alle mennesker en million, lad os nedlægge forsvaret, eller lad os brænde Christiansborg af, bemærkninger, som heldigvis er glemte, når dagslyset bryder frem.

Når man så pludselig ser en sådan bemærkning som denne: vi nedlægger alle styrelserne, og så lader vi undervisningsministeren overtage det hele, formet som et lovforslag og sat på folketingets dagsorden, glipper man selvfølgelig lidt med øjnene, men vi må jo, da det nu er på dagsordenen, tage det alvorligt, og derfor afviser vi det.

Formanden:

Der står ingen steder i forretningsordenen, at man skal tage det alvorligt, der er på dagsordenen, men man skal selvfølgelig helst udtale sig om det.

Bertel Haarder (V):

Venstre afviser forslaget, da det er for centralistisk og giver ministeren for store beføjelser.

Marianne Bentsen-Pedersen (SF):

Jeg er da glad for, at jeg kan få lov til at nægte at tage dette alvorligt. Jeg har selvfølgelig læst lovforslaget, men jeg vil godt sige, at jeg har ikke læst bemærkningerne. Jeg kom halvanden spalte eller sådan noget hen i bemærkningerne, så nægtede jeg simpelt hen at læse mere. Jeg synes, det er så groft og så nedværdigende over for andre mennesker, det, man her lægger frem: lærerne er følgagtige, andre udgør en målbevidst mafia. Hvad er det for noget! Det ligger måske nok nogenlunde i tråd med nogle af de andre forslag, der kommer fra fremskridtspartiet; det er lige så groft og lige så dumt som meget af det andet.

Ole Vig Jensen (RV):

Vi kan ikke fra radikal side støtte forslaget.

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg forstår såmænd udmærket, at fremskridtspartiet kan føle trang til at tage afstand fra de overdrevne demokratiseringsbestræbelser, der er sket på universiteterne, men vi føler ikke, at dette er måden. Det er et brud med det princip, der har eksisteret i masser af år om, at disse institutioner skal være »selvstyrende«, for det er jo det, de er. Vi bryder os ikke om denne udformning, og derfor kan vi ikke støtte forslaget.

Steen Folke (VS):

VS er imod.

Chr. Christensen (KrF):

Kristeligt folkeparti ønsker at bevare selvstyret for de højere læreanstalter og vore universiteter, og som følge deraf kan vi ikke støtte forslaget.

Alfred Hansen (DR):

Det er ikke for at udvise chikane over for forslagsstillerne, at jeg ikke har tænkt mig at komme med et længere indlæg, og det tror jeg heller ikke at de andre ordføreres korte indlæg skal tages som udtryk for. Men forslaget er jo meget klart formuleret, den ros skal forslagsstillerne have. Man kan tydeligt se hensigten, derfor kan man også meget hurtigt tage stilling til det, og det er ikke nødvendigt med så mange begrundelser for at tage afstand fra det, hvad jeg gerne vil gøre ved denne lejlighed.

Jeg synes i og for sig, undervisningsministeren burde være glad. Undervisningsministeren har med L 78 fået den største tillidsrøring, tror jeg, hun nogen sinde har fået her i folketinget. Jeg kan også moderere det og sige den største tillidsrøring, ministeren nogen sinde har fået fra fremskridtspartiet. Her giver man samtlige universiteter og højere læreanstalter i ministerens varetægt i fuld tillid til, at det vil blive klaret på bedste måde. Jeg er imponeret over, at fremskridtspartiet i denne sag har en sådan tillid til ministeren. Det er ikke i overensstemmelse med, hvad partiet tidligere har givet udtryk for i forbindelse med uddannelsespolitikken her i samfundet.

[Alfred Hansen]

Man kommer også til at tænke på, om fremskridtspartiet er tilhænger af enmandsvælde, for det er jo faktisk det, der er lagt op til her. Jeg vil bare sige til forslagsstillerne, at enmandsvælde og så et demokratisk samfund ikke går godt i spand sammen. Det er en uholdbar situation, der lægges op til fra fremskridtspartiets side. Vi vil stemme imod forslaget, hvis det skulle komme til afstemning.

Gerda Møller (KF):

Ja, jeg kan vel næsten tillade mig at sige, at også det konservative folkeparti må afvise dette forslag. Vi synes, det er et alt for centralistisk forslag. Vi er aldrig nogen sinde gået ind for at give undervisningsministeren så mange bemyndigelser, som vi ser i dette forslag, og derfor må jeg ganske kort sige: dette kan vi ikke være med til. Det er for reaktionært efter vores mening at gå helt tilbage til før den styrelseslov, der gælder nu, uanset at der er meget, vi gerne vil have lavet om i den nugældende styrelseslov.

Halvgaard (FP):

Uanset afvisningerne fra samtlige partier tror jeg alligevel nok, at der er partier her i folketinget, som er utilfredse med den nuværende styrelseslov. Den har jo vist sig at være uhensigtsmæssig, og den har også vist sig at være en dårlig lov, der i hvert fald ikke har været medvirkende til at tjene det danske samfunds interesser og behov eller til i udlandet at højne respekten for det danske uddannelsessystem. Jeg vil nærmest sige, at tværtimod er Danmark nærmest blevet til grin på grund af mange af de eksperimenter i uddannelsessektoren, som er gennemført. De er for mig at se fuldkommen latterlige for fleres vedkommende.

Resultatet af den styrelseslov, der blev vedtaget i 1970 med ændringer i 1973 og 1976, er simpelt hen blevet en niveausænkning, aftagende alsidighed, uro på vore uddannelsesinstitutioner og en politisering, der i vidt omfang har haft karakter af undergravende virksomhed. Styrelsesloven kom ikke blot til at gælde for universiteterne, men også for de øvrige højere uddannelsesinstitutioner og læreanstalter trods protest. Selv 950 universitetslærere protesterede i sin tid med en underskriftsindsamling mod loven.

Loven af 1970 gav alle, lige fra løst ansatte timelærere og stipendiater til faste lektorer og så de ret få professorer, der var, lige valget og indflydelse i de kollegiale organer. Loven gav desuden studenterne ret til at besætte halvt så mange mandater i disse organer som lærerne, ja, endog lige så mange i studienævnene, der herefter skulle bestemme eksamenskrav, timeplaner m.v.

Samtidig med at de allerfleste studerende passede deres studier og forholdt sig passive ved valg til både dit og dat, gjorde reglerne det muligt for politiserende aktivister at infiltrere de studerende og dermed cementere en magtstilling, som i vid udstrækning er blevet misbrugt til at modarbejde de forsøg, der fra statsmagts side er udfoldet bl. a. for at bringe uddannelsesinstitutionernes virksomhed og udgifter i overensstemmelse med samfundets behov.

Højdepunktet for politisering og ansvarsløshed kunne Berlingske Tidende bringe i går, den 27. november, hvor rektor for Københavns universitet, Erik Skinhøj, over for sine elever lovpriste de aktioner, der allerede var i gang, og opfordrede til en storstilet aktionskampagne mod de af lovgivningsmagten bebudede besparelser, og i samme forbindelse tilføjede han, at for ham, rektor for Københavns universitet, var metoderne flintrende ligegyldige. Det er så sandelig at foregå unge med et godt eksempel. Det er simpelt hen en hån mod Danmarks befolkning, en hån mod de 175.000 arbejdsløse, en hån mod det erhvervsliv, herunder ikke mindst landbruget, der dagligt kæmper for at overleve økonomisk, at de skal affinde sig med, at så arrogante og enøjede personer som Erik Skinhøj skal beklæde et af de højeste embeder i vores samfund. Det burde få konsekvenser, og man kunne ønske, at hr. Skinhøj prøvede at dele skæbne med de 175.000 arbejdsløse i Danmark, som dagligt føler arbejdsløshedens forbandelser, bl. a. som følge af at man i uddannelsessektoren har disponeret forkert.

Nærværende forslag vil én gang for alle sætte en stopper for en sådan uansvarlighed, når ansvaret for universiteterne og de højere læreanstalter placeres hos undervisningsministeren. Det må være rimeligt, at rektor og prorektor – de er jo først og fremmest den betalende statsmagts administratorer – ud nævnes som andre styrelseschefer.

[Halvgaard]

Hensynet til, at folketinget kan udøve den afgørende kontrol, kræver, at ministeren også skal være øverste administrative myndighed i alle henseender. Det er jo alene ministeren, folketinget retsligt og parlamentarisk kan kræve til ansvar.

Ud fra tilsvarende betragtninger må loven ikke give afgørelseskompetence i bevillingsspørgsmål til de højere uddannelsesinstitutioners egne organer. De ressourcer – og de er efterhånden sparsomme – som det danske samfund stiller til rådighed for de højere uddannelsesinstitutioners forskning, må fordeles og anvendes fornuftigt til gavn for samfundet, og dette kræver, at også den økonomiske kompetence fastlægges på bevillingsmæssigt normal måde.

Universiteterne m. v. skal ikke være selvstændige enheder i staten. De er dele af samfundet og må være solidariske med samfundet både i op- og nedgangstider. Og når skattemidler skal anvendes med den fornødne respekt – man ved jo, at det er andre folks penge, man disponerer over – må det for hver eneste beslutningsproces gælde, hvad der gavner samfundet bedst.

Skal undervisning og forskning på universitetsniveau lykkes og ikke foregå, som det er foregået, på lykke og fromme, så er det ligeledes nødvendigt, at de, der træffer afgørelserne, fagligt er de højest uddannede på det pågældende felt. Derfor må lærerpersonalet og helst seniorlærerne have dominans i beslutningsprocessen. Studenterdeltagelse kan derfor sagligt kun tilstedes ud fra det synspunkt, at det vil give studenterne større indsigt og udvikling i faget at være med i beslutningsprocessen. Opgaven »at drive forskning og give videregående uddannelser indtil det højeste videnskabelige niveau«, som der ordret står i styrelseslovens § 2, forudsætter faglige kundskaber og løses derfor kun af folk, der besidder faglige kundskaber indtil det højeste videnskabelige niveau, og ikke hverken af de studerende eller det teknisk-administrative personale.

Jeg skal til slut henvise til bemærkningerne til forslaget, der indeholder mange ideer, som kunne have været inspirerende, hvis undervisningsministeren, hvad undervisningsministeren ikke ønsker, skulle udarbejde bekendtgørelser m. v. til nærmere tilrettelæggelse af en fornuftig og retfærdig styrelse af vore uddannelsesinstitutioner.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Til hr. Halvgaards sidste bemærkninger kan jeg sige, at den form for inspiration, jeg kan hente i fremskridtspartiets uddannelsespolitik, er jeg hellere foruden.

Det, der bringer mig på talerstolen, er, at hr. Halvgaard startede sit indlæg med en generel karakteristik af universiteter og højere læreanstalter. Som den minister, der er ansvarlig for dette område, må jeg blot sige, at jeg ikke er enig i ét ord af, hvad der er sagt. Hvad angår navngivne personer, ønsker jeg ikke at stå på denne talerstol og drøfte dem.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner. (Indførelse af et ligemandsprincip m. m.).

[Af Mimi Jakobsen (CD) m. fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 22. Fremsat 21/10 80).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Beslutningsforslag nr. B 22 er en uændret genfremsættelse af det forslag, som centrumdemokraterne fremsatte i forrige samling, den 21. marts i år, og forslaget går i første række ud på at indføre et såkaldt ligemandsprincip.